

Samtal emellan en göteborgare och en Stockholms-bo, angående järn-handelen...

National Library
of Sweden

SANTAL

Ex. A

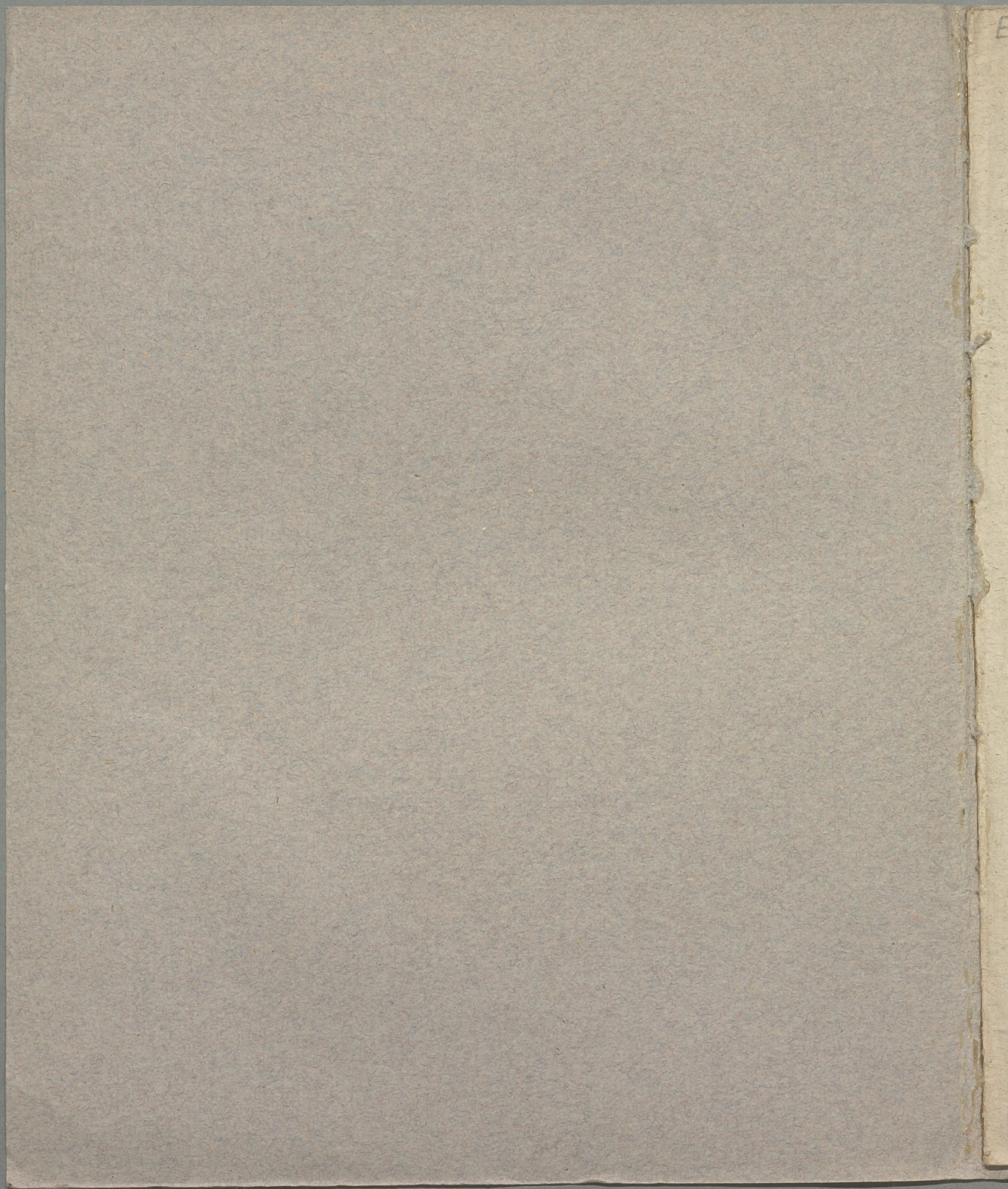
Polit. L. Hon.

Chloro.

(Bn)

1770

1700-1829

Ex. A

Polit. ekon.

Alm.

(Bör)

1770

1700-1829

Samtal

Emellan

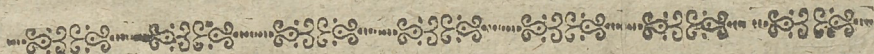
En Gøtheborgare

och

En Stockholms=Bo,

Angående

Järn=handelen i Christinaehamns Markt=
nad, Wäxel=Coursen, Utrikes Lå=
net, med mera.

SENDERN,

Tryckt hos CARL STOLPE, 1770.

Götheb. God dag min k. Bror! Huru har du mådt sedan wi sist taltes wid?

Stockh. Jo men, jag tackar dig för god efterfrågan, tåmmeligen wål. Men huru kommer det til, at du nu är så munter och glad? Sift wi woro tillsammans såg du så sorgbunden och mislynt ut.

Götheb. Kan wål wara min k. Bror, man får icke altid segla för (vor de wind) förlig wind, utan ibland möta of Stormar och morgånger.

Stockh. Du har rått min k. Bror. Men hwad kosa har du nu styrt, at winden warit för dig så favorable?

Götheb. Jag har warit i Christinehamns Marknad och handlat et ansenligt partie Stång, Järn för tåmmeligen godt kjøp.

Stockh. Hwad har Bror då gifwit Skeppundet? Jag kan wål icke tro, at du i år sådt bättre kjøp än år 1768. Hwilket sistnämde åretal jag tager til grund at göra dig en sådan fråga; emedan efter då warande penninge, ställning och Wåpel, Cours, det ena efter det andra jämfat sig neder, och war lika som emot hwart annat swarande, såsom til exempel: Tack, Järnet kåstade då 19 à 20 Dal, och Stång, Järnet Ordinarie sorten 60 à 63 Dal, och den tiden eller 1768 års Fastings Marknad, talte du åfwen om at du skodt dig bra. Hwaremot Bruks Patronerne förde en himmelsk skriande flagan.

Götheb. Nej bättre kjøp har jag på wist sätt icke sådt, ty i år har jag för samma Järn, sort som är Basis wid Järn, sluten, gifwit 78 Dal. Skeppundet och således ungefärligen 15 à 18 Dal. mera än den tiden.

Stockh. Du har gifwit 15 à 18 Dal. mera för et Skeppund Stång, Järn i denna än 1768 års Marknad, och kan ändock skrifa af god handel. Mig tyckes at Bruksågarne kan bättre rosa Marknan, än du.

Min E. Bror! et ord i förtroende. Som jag just icke känner Commercen i båtten, men har derföre icke ordsak at klaga öfwer min lycka; Skems icke eller före, at efter ordspråket lära så länge jag lefwer: så underrätta mig om det jag kan vara okunnig uti. J är hör jag har du gifwit mera för 1 Skepp:d Stång-Järn än 1768, samt hörer tillika, at du lika som sågnar dig mera öfwer denna Järn; Handel, än den du gjorde då, och det i afseende på et wist sätt. Hwad är det således för et wist sätt min E. Bror?

Götheb. At gå in i denna saken och omtala den med alla sina omständigheter, blefwe min kära Bror en för widlöftig discours. Jcke eller tillåter tiden nu mig sådant göra. Nog af. Jag önskade kunna göra en sådan Coup hwart år. Och som Bror icke eller kan klaga öfwer sin lycka; så bör Bror icke eller vara missnögd med sin lott. Hwad wetenskaper som i handelen nu fattas Bror, lär sig alltid med tiden och en ständigare öfning.

Stockh. Som jag finner at Bror är förbehållen, så wil jag icke eller vara entrågen at så weta Brors Finte. Men min Bror. Wi må statta oss lyckeliga, om så continuerar med rörelserne: åtminstone förnimmer jag min E. Bror kan det göra, samt äfwen så många tillbedjare. Ty jag wil tro, at Bror, som för är känd för en mågta storman, och nämnes tillika ibland våra största Patriotet, lagt grunden til så favorable Järn: Priser at wåre Bruks: Patroner, hwilka nu en tid bårt at, hafwa warit i et ganska hårdt betryck.

Götheb. De må sätta hwad wårde på min person de wilja; så kunde jag med skäl i anseende til twånget, som Järn:Contoires Fullmäktige satte mig uti, icke gifwa dem mindre. Och får de goda Herrarne tillägna sig sjelfwa hedren.

Bruks: Patronerne äro utom desß nu icke så enfaldiga mer, som en när Cours - Markkeriet först upkom; då kunde man nog dra dem wid nåsan. Men nu så weta de rätt så wäl som wi, hwad Cours betyd. Och som Coursten nu, så länge Banquen Trasserar på det utländska Länet, är för desß trator, 53 Mark ehuru han eljest på wår Beurs är 58 à 60 Mark; så weta wäl de at derefter göra sin Calcul. Ätminstone underlåto de icke återopa sig Banco - Coursten, så at det war ingen möjelighet, draga strå för dem. Hwartil äfwen kom, hwad jag uprepat om Järn:Contoires Herrar Fullmäktige, hwilka togo dem under armarne, så at ungefär 20000 Skep:d af dem slutades, innan jag och mina Kammerater greps oss an. Bror må tro om jag sluppit gifwa så mycket, hade jag wäl håldre det sedt, ty ju mera at winna desß

bättre, bör vara vårt symbolum (a). Och hade författningen at uprätthålla Järn-Handelen i Bergslagen icke legat of i wägen; så skolat de wisertligen sådt åtnöja sig med 10 Dal. Skeppundet mindre. Men den war denna gången et . . . slag i vårt bälte, som wi til nästa gång får tänka på, om det kan hjespas, emedan den trycker of icke litet som drifwa handel med Wärlar och Järn.

Stockh. Ja så min E. Bror. Nu har jag sådt den gåtan uplöst om din profitabla Handel. Du har, höder jag, köpt Järnet efter 53 Marks Cours, och kanske tänker därpå Trassera efter 58 à 60 Mark; blifwer 6 Mark avance på hwar R. dal. Om du nu allenast har handlat 50000 Skeppund utaf det Järn som man plägar nämna 6 Riksdal. för Skeppundet, gör, enär du en gång Trasserar därpå, 300000 R. daler; så förtjenar du allenast på den differance som är emellan 53 Marks Cours efter inköpet och 60 Marks enär du indrager dina penningar, 7 Mark Koppar; men jag wil allenast som et medium utaf ta 6 Mark, blir 450000 Dal. eller en och half Tunna Guld. Och torde du utom deß förtjena kanske på Skeppundet $\frac{1}{2}$ Riksdal. som Köpmanna avance; blifwer för dig en wacker winst, som om jag kunde göra en enda sådan Coup, skulle jag sätta mig i ro och stillhet på et Landt gods och låta de andra, som äro många nog om benet, roa sig bäst de wela.

Men som efter ordspråkets lydelse Käppen ligger wid . . . och jag med mitt Capital icke kan vara Bruksförläggare, ej eller lärer möjligt wara, at så länge Brors hufwud står uppe, så en släng af den sleswen med; så måste jag gnida den wanliga wägen och hålla mig wid importer. Min endaste konst. utom det at jag förser mig med bästa inköps priser, blifwer, at jag slipper falla min Bror och hans Kammerater i händerna, efter Wärlar. Jag försäkrar min Bror, at jag skal weta gagna mig af de Författningar som äro widtagne til Wärl: bristens häfwande och Coursens hållande.

Götheb. Jag tror min Bror blef ond. Si så är det, rätt nu tors icke mera wänner i förtrolighet talas wid.

Stockh. Jag har icke begärdt något förtroende af min Bror, ej eller kan Bror säga at han gjordt mig något förtroende af sin handel, widare än at Bror gjordt en god Marknad, men hwaruti det goda bestod, derom urrente jag hiesf saken, då Bror började tala om Banquens och Götheborgs Cours. Icke eller kan, eller bör jag wara ond på

(a) En Handlande kan och bör wara egennyttig, item med godt samwete taga 50 proCent. Se Herr Commissarien Krygers Hushålls Journal år 1767 pag. 5 & 8.

på en så gammal god wån, utan söker hwar en sin lycka. Jag må ej eller tro, at det war något ondt i det, då jag sade, wilja akta mig falla i min Brors och hans wedertikars händer, utan håldre weta at nyttja mig af allmänna författningar.

Götheb. Min k. Bror! så snart du talar om nyttjandet af allmänna författningar; må jag icke tro, du wil från dem utesluta mig. Jag är ju ock en Lem i Samhället, och efter min tanka, äro alla allmänna Författningar, rätt så wäl gjorde för mig, som för dig, same för hwar och en i synnerhet.

Stockh. Det är en sak åter som icke af någon förnuftig kan bestridas, at ju icke alle allmänna Författningar, slystar på en och hvars wäl. Men författningen om Wäplars århållande i Banquen kan jag icke annat finna, än den är för Bror en indifferent sak, så framt icke Bror tänker Marchandera med Banquens Wäplare, som med Järns Stänger.

Götheb. Efta mycket all handel är tillätelig. Och om jag en Påstdag i sender skulle behöfwa några 1000:de Riksdal. tror jag dermed mig icke wara Bror i vägen. Bror kan wäl och få sin fyllnad.

Stockh. Fyllnad! ännu har det intet skedd, at jag sådt så mycket jag begärt och warit nödig om, utan måst låtit pruta med mig til fiende delen och mera af den Wäpels Summa jag requirerat. Och wet jag tillika, at mina Kammerater ärnåt långt mindre summor. Ja i stället för 2000 Riksdal. de begärt, hafwa de måst åtnöja sig med 200:de och ändock sådt i flere Påstdagar wänta på de samma, ehuru jag sådt weta, at ändock ansentliga summor blifwit Trasserade som efter mitt nycke någorlunda skulle kunna förslå, åtminstone denna tiden då inga införskrifningar äro. Men nu har jag sådt rätt i härstrån, då jag hörer, at min Bror öfwen anlitar Banquen om Wäplare. Det är tillika underligt at Bror, som är widare fligd från Banquen än jag som bor i Stockholm, kan snarare få Wäplare, samt icke eller klagar at det manquerar.

Sådant, min Bror, kunde snart nog gå öfwer mitt förstånd. Ingen ting införskrifwa, Exportera at kunna Trassera, och ändock behöfwa Wäplare at Remitera!

Nå, nå min k. Bror? På sådant sätt lärer du med dina medbröder, jag må wist säga medbröder, tänka at snart nog göra Banquen låns på Wäplare, som likwist efter författningarna, äro ämnade til det allmännas tjenst, och på det Handel och näringar måtte få lif, samt komma til någon styrka och mognad framför det förflutne Tide-hwarf wet, som ödelade all ting, om intet det slår bom.

Götheb. Du har wäl intet glömt bort ordspråket, Man är sig sjelf närmast. Det är sant, icke behöfwer jag Wärlar för några Remissor Full. Men om jag icke ibland, som Cassan wil tillåta, (eller i förtrolighet sagt, min Cassa tillåter (hwarje Postdag kan taga några 1000:de R:dal. emedan jag på samma Trasserar så snart jag fått advis från min man i Stockholm, at de äro til accept i Amsterdam sände, och med min lilla avance sedan hjelpa små-Folket; Skulle hela min handel blifwa Skjend, samt min förtienst lagom nog. Coursen wil jag utom deß någorlunda dirigera: och Skulle för alla wara öfwerflödig tilgång i Banquen, kunde jag in cognito icke förtjena mig 6 à 7 Mark på R:dalern, samt det mera som icke litet Interesserar mig. Mina Wäxel-tilbedjare skulle icke eller frukta för mitt Maj:t, som ock, jag kunde ibland förlora på min utskjppning, emedan stundom händer, at jag af utlänningen får taga $\frac{1}{4}$ Riksdal. mindre för Skeppundet, än min speculation varit; Och kunde jag intet då dirigera Coursen, skulle jag hwarcken kunna fryta af et eller annat, mindre af en god marknad.

Stockh. Ja det är sant min Bror, at man är sig sjelf närmast: Men deraf följer icke, at Bror bör dirigera Coursen, för det han ibland annat, alltid skal wara säker om winsten. Köpmanna-Coustume är ju gewinst oder Verlust; derföre hafwa wi också i våra Handels Böcker, et sådant Conto, åtminstone fins det i min Bok. Och ehuru Bror wa et dylikt Conto i sin: Och hafwer jag skam tillsägandes förlorat i bland rätt wackra Summor; Men så hafwer jag ock deremot wid åta stillige Conjuncturer förtjent rätt wackert, som ibland mera kommit af en blott slump och händelse, än jag någonsin kunnat förut se; och derföre äfwen stadt bäcken, fast jag intet har haft göra med en sådan Cours-makeri; Handel, som Bror, och hwarigenom Bror wil så förfänta sig, som efter min tanka icke ägnar någon redelig Köpman. Tänk om Cours icke wore til; Skulle derföre icke Bror rätt så wäl som jag hafwa sin dadeliga utkomst? Och hwad bätar ensfilte personers slemma winning til Tunnor Guld, enär Riket och fäderneslandet sättes igenom samma i största elände, som jag af Brors Handels-Finte sluttar lätteligen kan se, dereft intet tidig bor emellankommer. Och efter min oförgräpelig tanka, bör Bror ackta sig för et sådant lucrerande på Medborgare och det allmänna, som med tiden kan draga oss alla i fördärwet, och för Bror komma hurt efter.

Götheb. Surt efter: Hwad säger du? Nog af Jag håller alltid den för större Köpman, som gör de säkraste Handels-speculationer med rikelig winning, om det och på et annat ställe skulle swida, än den som

som något mycket tillfaller af en slump och händelse. Nog tror jag det räcker till så länge jag lefver, sedan får efterkommande se sig om, de hafwa så stora ögon som jag.

Stockh. Ut jag nyss sade, mig hafwa förtjent rätt wackerlyt ibland af en slump och händelse; håller jag derföre icke med, wara någon riktig Handels maxime, utan bör i all handel, Speculation wara gjord med en skäl- lig winst, hwarföre äfwen inga wäderhuggs uträkningar duga.

Men hwaraf jag kom at nämna en sådan winst, föll mig i minnet Courfens fall 1767, då jag på 3:ne månader förtjente mera, än jag för hela min lifstid gjorde. Ehuru jag året derpå dock fick sätta ju något, men så war det icke af särdeles betydhet emedan jag ock då wäl wiste huru jag stälte mina påsar.

Bror kan tänka at det året då Courfen stupade utföre, hade jag en anseelig hop med waror wid broen. Jag såg huru Courfen Påstidag efter Påstidag fröp neder. Jag tänkte och jag speculerade, hwad mände detta betydta? Intet war jag rädd at förlora, ty jag hade bekommit dem på Credit och således icke remitterat en styfwer. Jag fick rätt i härifrån som nu icke mer är någon hemlighet. Kronan hade stora Trasseringar, och de som 1763 accorderade med Hol- lendarn och Hamburgarn skulle betala sina accord-summor (b). Jag tänkte: nu är tider at intet wara säfwannde. Jag sprang och skref is hop köpare ock det lyckades. Dessa okunniga om ställningen, trodde, at Courfen då han war omkring 60 Mark, kunde efter förra wan- ligheten, snart nog göra et lustsprång upp igen. Jag hade således ej eller swårt före at komma med mina köpare öfwerens, så mycket mindre, som de fingo 9 à 12 månaders Credit. In summa. Jag blef af med mina waror efter 60 Marks Cours uträknade, och dertill min Köpmanna-avance.

Det gjorde mig wäl ondt enär jag såg, huru det stackars folket som handlade med mig på god tro förlorade på några måna- der, hwad de många år har swettats före. Men jag säger nu som Bror nyssigen sade; man är sig sjelf närmast. Jag låg sedan efter som en skärslipare at så mitt, också kan jag tro andra gjorde med; ty wid sådana tillfällen bör man alltid laga så at man är den för- sta. Hwad Hände? Många af mina Debitorer gaf up sin Star. Jag stälde mig som en Basilisk, samt för en stund aflådde både ära och dygd. Det lyckades då åter för mig, som enär jag sålde warorna.

De

(b) År 1763, efter Neavillfke Banqueroutten i Amsterdam, brast Wärel- kädjan af, hwaraf hände, at en ofantelig mängd måttadelen wingleri: Wä- lar derifrån, så wäl som från Hamburg, med protest återkommo.

De ansågo mig med tårar i ögonen för sin största förföljare; och förr än de således wille dragas med en långwarig Concours, samt låta spoliera huset, och sättja sig med Hustru och Barn utom allt hopp, at widare bli försörgde, utan at straxt gripa til tiggare: stafwen; Sldto de med mig Afhandling om sult ut. Och skam tillsägandes sedan det war skedt, bedref jag och saken til slut hos mina Med-Creditorer, fast jag hwarken då tänkte gifwa, ej eller sedermera gifwit, en sådan olycklig Debitor 2 öres Credit mera; så framt han icke warit så habile, at jag kunnat göra mig räkning på hans åter-tjänst, wid en annan tid. Dock warsamt och försigtigt.

Gjötch. Men min Bror, Huru taga sådant Folk sig nu fram? Du förebrädde mig at jag begiet synd med lucrerande på Medborgare och det Allmänna: Men hör jag nu af din egen mun, at du har begådt en större hårdhet på dina Debitorer, hwilket aldrig mig kan påbördas, gjordt någon enda min Medborgare, så framt han welat sjunga den Melodie jag befalt honom.

Du borde min Bror betänka, at sedan de först igenom en olycklig Coniunctur, mist allt sitt, och sedan warit nödsakade at manqvera; så förtjäna altid ändock sådant Folk medlidande; Och fördenksul efter min tanka, så borde du intet undandraga din hjälpsamma hand en sådan, ware huru inhabile han eljest wil, at kunna til din förmån något uträtta; som du på ditt samwete wet warit en ärlig karl. Och kanske min Bror med de måste sine så olyckelige Debitorer Handlat, flera än den gången 1767, och blifwit hederligen bemödt både med ord och Penningar.

Stochh. Jag nekaf icke at din tasan är både riktig och billig; Men hwar sak om sig. Jag glömmef icke då jag hjälpte dem wid sine Ac-corder. Jag bles då i mångens tankar en skålm, och många woro så djärfwa, at de kallade mig skålm midt i syna.

Betänk min Bror, de der Folket. Jag menaf Minut-Handlare och Handwärfkare, tycker mig hafwa blifwit något stormodiga på sig, sedan de genom Dryckte Papper sådt se något, ehuru deras urfskillning är som han kan; Men så bör man altid wara wis på sin konst och hålla dem et stycke från lifwet. Och i den delen hoppas jag, at Bror med mig gör et.

Gjötch. Wålan min E. Bror. Jag wore wäl en narr om jag intet fölgde den principien, at sådant Folk skola dansa enär wi spela. Men det wil och ibland mera til en dans än et par skor. Kom ihåg min Bror. De bleswo icke alle af dem satte i det tilståndet, at de ännu stort wilja buga sig under oket; och en del sådane äro wärsf, at

at utan öfvertygelse vinna på vår sida; men äro dock angelägne at hafwa; emedan de af sine Societerer eller Classer gemenligen äga för-
troenden, och hållas likasom för *Wisar*.

Stockh. Det är sant min Bror. Jag är sjelf en Spel-ärre i min Societet. Men emedlertid och til des man får knäppa at en gång til, för at äfwen hålla dem i tngeln, kan man hota med den och den sa-
ken. Min Bror wet huru männisseliga Interellet är. Ut sällan tänker någon i botten för det tillkommande; utan ser allenast på det närwa-
rande. Och skulle man råka för en styffint; kan man ju för en liten tid göra sig gemen och flattera med Broderskap, förtroligaste wän och beundande Mann. Sådant misshettas i vår tid icke gärna. Bror wet utom des: Ut högmöd och ambition war det frö, som besädde de första männissjors hjertan til fall. Männe människan efter fallet är bleswen-bättre?

Gjöcheb. Du har rätt Min Bror. Det war både wäl tänkt och Ut. Studerat. Wi kunna då, enär wi wilja, tillsätta, til ock med
Stads, Tjänar, Sysslor.

Stockh. Min f. Bror du tog nog litet til. Wi kunna wäl gå
widare, bara wi äro på vår post.

Gjöcheb. Jag ofskar intet min f. Bror. Men bara du intet på
din post blir bedragen.

Stockh. Om någon skulle bedra mig, så dörs icke alla.

Gjöcheb. Ja då är jag säkrare på min konst, än du. Ty hos oss
Voterar munteligen, samt ju större Skatt en hafwer, desto flere Rö-
ster äger han; Och utgör jag sjelf allena flera Röster emot en wacker
del tillsammans af små Folket; Samt skulle jag höra at någon af dem
swinkar, så kniper jag honom strapt, och äro de rädda som
Bror det skadar intet at hålla slödder i ordning.

Stockh. Ut Bror säger slödder, tycker mig är förmycket sagdt.
De äro likwäl Medborgare ock lika så frie som wi. Och wärkeligen
finner man ibland det Folket, mången som har wackra principer och
säger sina tankar just sammets ömt, at då jag hört på en dets di-
scourser, har jag blifwit stum och sådt liksom en alteration i kroppen.
Men som jag recolligeradt mig strapt och är förslagen; så, förr än jag
lätit fånga mig har jag snåst af dem.

Nej tacka wil jag hos oss. Der Voterar per Capita och med flue-
na Sedlar, som mera bewisar en fri Mans Rätt. Ehuru man än
dock icke hafwer mödan ospard at göra sin flit hwar och en på sitt håll.
Är något wigtigt för händer, kan man ju tillika låsa på

Jag wet för öfrigit icke hwad för skäl äro hos Eder i många an-
dra Städer at så rösta efter Skattläggningen; Lika som med förmd-
genhet skulle sölja förstånd, som dock i alla tider blifwer disputabelt:
Ty lika så mycket som Talg kan fås af en Trä; Väckt; så mycket ärföl-
jer

ler och Penningar förstånd? Har man icke uti händerna dageligen prof på det, at den inhabilaste människa at kunna förstå och begripa något förnuftigt, aldraminst i allmänna saker, som dock i en fri Stat, som hos oss är, något war bör känna; Kan ändock gnida ihop några styfwer.

Götheb. Den sanningen kan jag med skäl icke neka Bror, men så bör man ändock betyda något för sina Penningar. Och skulle jag önska at hwar och en af mina wänner, kunde så wäl ha upmärksamhet på sin Post som jag. Ty skulle man intet kunna hålla en del Folk i fuctel och Contribution; kunde wäl " " " bärja sig länge.

Men äpropös min kära bror. Huru har du nu kommit på så goda tankar. Jag förundrar mig storligen öfwer dine uttåtelser, och måste tillika bekänna, at du i början af wårt tal, gjorde mig skamflat.

Stockh. Du har wäl ordsak min E. Bror, at falla i förundran. At jag som drifwer Handel med importer, skulle hafwa et Interesse med dig som allenast exporterar.

Men min E. Bror; De så kallade store i wår Stad, nu mina Kammerater och S " " Bröder, kunde til slut icke wara mig utan; derföre seck jag och stundom en släng af slesken med eller Wäpllar för Facile-Cours, enär de andra lika goda som jag förr, fingo gå och knicka samt gifwa några Marker mer. Dock bör jag nu mera icke eller så swärta dem, utan gifwa dem det beröm de förtjänt. De der små-folket, siet i slutet af året 1768, samt i början af året derpå tog " " wid deras gyltne tid. Jag har och skam tillsjandes, tjänt mina nya wänner som en braf Karl, och skal jag icke swigta så länge de wilja hålla lunken. Den mästa styrka jag fick at leda en hoper Folk efter mitt behag, sedde det omtallda året då jag fick sätta Zu något; Men äro nu många bland dem jag altid förstår ställa i min Obligation; och hwaremot deras skyldighet blir, at altid göra mig til wiljes.

Göthe. Men min E. Bror, är det intet möjligt, at samma Folk någonsin kan repa sig och komma på fötterna igen, same som ordspråket lyder: Stå på egen botten.

Stockh. Ingen omöjelighet ser jag deruti, allenast de så bra Credit nu som förr; men derföre bör man akta sig, ty de torde kanske då, spela Folk på näsan.

Götheb. Men betänk min E. Bror om wi wore i deras Kläder. Hwad står skrifwit: Det i wiljen andra skola göra Eder, gören i dem. Samt: Jag skal söka Fädernas misgärning på Barnen til 3:dje och 4:de Led. Det gör mig rätt ondt öfwer sådant stackars Folk, som utan egit förwällande först mist alt sitt goda, och sedan kunna icke anses annoelunda, än som wære trälar.

Stockh. Jag hör at min Bror ännu icke aldeles glömt bort några

gra Bibliska Språk, samt at Bror behjertar deras nöd. Skal man då inret lära en Aina kända sin Herra, och en Amino sin Herras Krubba? Jo wisshertigen.

Gjötcheb. Jag måste bekänna at jag funnit stor tro hos dig. Ho är din like som nu så ifras och utförer vår billiga föresats. Ursäktra mig min Bror, at jag satte dig på nytt prof. Lätt nu of med den rika Korn- Bonden säja: Alt och driick min själ och gör dig goda dagar. Samt sjunga vår gamla Sup- Visa: Stor sak om Courssen blir 100:de Mark, låt of driicka Bischoff, lätt dem äta bark.

Stockh. Men min k. Bror wi kom aldeles ifrån vår första discours, som war om Järn- Handelen. Bruks- Patronerne woro wäl hjerteligen nöjde med Järn- Prisen.

Gjötcheb. Ja min k. Bror det war intet något misnöje på någon dera sidan. Men :

Stockh. Hvad men. Skedde någon olycka?

Gjötcheb. På wist sätt olycka nog för de stackars Bruks- Agare; Ty et Skeppund Tack- Järn gälde derstädes i år 34 à 35 Dal. som för par år sedan allenast kostade 19 à 20 Daler. Isfwen har många, redan måst öka på Forlöner och Körflor. Kålen började eck stiga, fast intet så synnerligen; men så lära de utan twiswel snart resa sig mera. Spannemålen den war i tämmeligen skäligt pris, hwilket wi får tillskrifwa Försynen som nådeligen handlat, at der i Landet warit en öm- nog års- wär; så at en Sunna Råg gälde på Christinahamns Borg 12 à 13 Daler Silfvermynt och de andra Spannemåls Persedlar i proportion. Victualier war ock godt köp på, så at Smidret gälde 20 Daler Kopparmynt Upsundet och Flåsket 11 à 12 Dal. dito Mynt.

Stockh. Jag begriper rättin icke Brors talan. Bror sade at Bruks- Agarne woro rätt nöjde med Järn- Prisen, och du har allenast gifwit 15 à 18 Daler Kopparmynt mera per Skeppundet än för par år sedan; men de åter, hafwa måst emot den tiden gifwa en uilökning på 1 Skeppund Tack- Järn med 15 à 16 Daler dito Mynt, utom det at alt annat synes wilja stiga i proportion.

Hade, min Bror! Bruks- Patronerne intet en sådan upmärksamhet wid Tack- Järns- Prisen som du, efter Bror säger de woro så hjerteligen nöjde?

Gjötcheb. Det wet jag intet, men det torde ändock bära sig för dem, så länge de hafwa goda Spannemåls- Priser; Men kommer den at gälla 10, 11 à 12 Plåtar Tunnan, som för några år sedan war Pris- Couranten der i Bergslags- Orten, ja ända til och med 16; wil jag icke göra up räkningen.

Stockh. Min Bror talar om icke wilja göra up räkningen wid et högt Spannemåls- Pris om så illa skulle tilbära. Min som jag nu af Bror hörde; har jag ock swårt före, at nu straxt för dem göra
B 2
upp

upp bättre Räkning än år 1768, och då war det för de stackars Folket en ewig olycka, samt larm, skrik och wäsende.

Den tiden gafs ju för Ordinarie Järnet, som Bror nu gifwit 78 Daler före eller 6 Riksdaler efter 52 Marks Cours, 63 Daler; Således allenast 15 Daler mera. Tack: Järnet åter, det så kallade ensmidda; köptes då för 19 à 20 Daler, men nu kostar det 34 à 35 Daler. Äter icke då Tack: Järns-Prisen i år upp, den så kallade 15 Dalers Avancen, mera för 1 Skeppund Stång-Järn än 1768? Wi dare. Jag ponerar: Tack: Järnet år 1768, hade gullit 22 à 23 Daler. Hvad i hastigt påseende, tyckes Bruks-Ågaren nu mot den tiden mera vinna? Jo 3 Daler Skeppundet. Men hvad winner han om dese 3 Daler och 2 gånger 3 Daler til, upfråtes i högre Forlöner, Rål och drygare dagswårken m. m., efter min Bror berättade at sådant redan något stigit. Och som 2 Låster Rål åtgå, til at smida 1 Skeppund Stång-Järn med; de allenast skulle nu kosta 1 Koppar Daler mera Låsten; blir det straxt 2 Daler? Låt oss nu tagga 16 öre på 1 Skeppund Tack: Järn och 16 öre på 1 Skeppund Stång-Järn mera i Forlön; så wi ock 1 Daler; äro nu icke de 3 Daler borta, utan at wi behöfwa Calculera på flera afgifter, som kunna wara eller blifwa förhöjde?

Om jag åter min Bror går vidare in i saken och jämför wårt Sedesmynts wärde nu emot den tiden, då wäplar utan så mycken möda feck för 42 Marks Cours på Holland; slår Räkningen ännu sämre ut.

År 1768 war Courfen mindre än 42 Mark på Amsterdam, men lätt wara wi hålla oss wid 42 Mark. Nu står han i Avisorne för 53, men säjes at han under hand är 60; Men låtom deruti ock hålla oss wid Avisorna eller 53 Marks Cours.

Detta är nu den Mynt-fot, som jag til min ärnade Calcul tänker bruka, och hoppas jag Bror derwid ingen ting har at påminna.

Specie eller Silfwermyntet, som hwar man eljest wer, är det wästa, at grunda all säker Handet och rörelse på? Men när wi intet hafwa sådant; Skal wäl Banquens Cours wara hieselwa Basen och Grundwalen hwar på Byggningen skal stå?

Min Bror! En Bruks-Ågare som Tilwårkar 1000 Skeppund Stång-Järn, får 78 Daler för Skeppundet; blifwer 78,000 Dal. Kopparmynt, huru många Riksdaler Holländsk Courant får han för samma 78,000 Daler efter 53 Marks Cours. Får han mera än 5886 $\frac{2}{3}$ Riksdaler? Nej.

Låtom oss nu Calculera öfwer 1768 års Järn-Priser och Wäpels Cours. Samma Bruks-Patron sålde då sitt Järn ock feck efter 63 Daler Skeppundet; blef för honom Kopparmynt Daler 63,000? Huru många Riksdaler Holländsk Courant feck han då för sina 63,000 Dal.

Daler efter 42 Marks Cours? Fick han icke 6000 Riksdaler? Förlorar icke samma Bruks-Ägare på sin tillwärfning nu emot den tiden. $113\frac{11}{17}$ Riksdaler?

Gjörtheb. Ja om min Bror wil Calculera på det sättet, så har Bror rätt; men wi bör räkna på en annan wäg.

Först har Bror wäl sedt af Jurikes Tidningen N:o 26, at de hafwa i år för samma sort Järn sådt $\frac{1}{4}$ -dels Riksdaler mindre, som nästa år kan botas om Järnet blir begärligare. För det andra så bör icke i Calculen uptagas hela tillwärfningen, utan den Avance som af samma blifwer då hela Staten är Belönt eller netto provenüen. Och om Bror på sådant sätt Calculerar, skal Bror så se at Facit står annorlunda ut.

Stockh. Wätann min k. Bror; Jag skal ock icke finnas owillig i det, så se hwad Facit då blifwer.

Hwad först Bror säger om $\frac{1}{4}$ Riksdalers tillökning för nästa år, är wilforlitigt, men i år är den $\frac{1}{4}$ Riksdalren wist borta? Och med samma Raifon efter Bror wisar mig til Påst-Tidningen bör jag ock til min gjorde Calcul afwen intaga $\frac{1}{4}$ Riksdaler, så blir Facit ändock et och det samma.

J Tidningen står at grunden til Järn-sluten äro tagne, $\frac{1}{4}$ Riks-daler mindre än förledit år, och 52 Marks Cours. Hwad blifwer „då Järn-Skeppundets Pris i Riksdaler“, Facit. 6.

Exempel.

52 Mark eller 13 Daler Riksdalren
6 Riksdaler Skeppundet.

Facit 78 Daler Kopparmynt.

Och så många Daler Koppar uptog jag ju i första uträkningen då 1000 Skeppund Stång Järn Randerade Riksdaler $5866\frac{41}{17}$. I den andra uträkningen skal jag wisa Bror, at jag icke eller uptagit annat, än 6 Riksdalers Järn. Ty enär jag Multiplicerar 6 med 10 och $\frac{1}{2}$ Daler eller 42 Marks Cours. Får jag altid 63 Dal. i Facit.

Exempel.

42 Mark eller $10\frac{1}{2}$ Daler
6 Riksdaler.

Facit Daler 63 Kopparmynt.

Sinner icke nu Bror, at jag har rätt. Hwar tog den $\frac{1}{4}$ Riksdalren wägen, och hur slog Räkningen ut? Jo, at de i år hafwa sålt Ordinarie Järnet för 6 Riksdaler och efter 52 Marks Cours, men skal betala sina Requisite efter 53 Mark wist.

För det andra och at jag skal hålla mig til Avancen eller netto provenüen, så förefommer först, at allena hålla sig wid tillwärfningen? Och deruti har jag redan wist Bror, at i anseende til Tack Järns Prisens stegring, Avancen i utsmidet icke blir mera nu än för par år sedan. Och tillägger jag hwad mig nu mera rann i minnet; blir den

räkning 720 Daler Kopparmynt ännu sämre, för följande orsakar skull.
 En Bruks Ugare sådan som wi nämndt, antingen han har egit eller annars För-
 lag; så hwad han i den förra omständigheten drifwer sitt Wärl med egna Penningar,
 bör han ändock på samma räkna sig Lagligt Interesse tilgodo, efter han i det senare
 fallet får gifwa det.

Som han nu behöfwer 1000 Skeppund Tack-Järn, och om det allenast skulle
 vara 12 Daler Skeppundet dyrare; blifwer endast i den Arikelen en tillökning i
 hans Förlags-Summa af Daler 12000 de Kopparmynt. Om han nu icke gifwer me-
 än 6 proCents Räknta; blir 720 Daler Kopparmynt, som sagt är.

Nu min Bror skal wi gå til hans särskilda hushållning, som wi kalla Hushålls Conto:
 Han til exempel under de sidstörstutne bägge åren, har beskrift sådana Utgifter
 med 10,000:de Daler Kopparmynt årligen, som icke är förmycket tillagit! Huru
 mycket få wi nu lägga til efter 53 Marks Cours då alt stigit 25 proCent? För icke
 wi tillägga D: 2500 blifwer i stället för 10,000 Dal. 12500 Dal. Rymt? Wacker Facit.

Sidst, och om Sädens Tunnan skulle komma at gålla 10, 11, å 12, Wästar,
 eller deröfwer, beklagar jag det fiackars Folket rätt mycket. Jag ser då intet annat, än at de
 få gå ifrån både Hus och Hem? Så står Facit ut. Och om Bror, som speculation är, altid
 håller, eller rättare sagdt, kan hålla Coursen til 60 å 62 Mark in cognito kalkas
 deras ofärd ofelbart, om Spannemålen och någorlunda skulle hålla sitt pris; eme-
 dan inkommande utländska Spannemålen är den som sätter priset på den inhäms-
 ka, hwilken nödwändighets vara likwis borde Considereras kunna förskaffas för
 skälige pris; Och kan nu så mycket mindre ske, som min Hushålls-Räkning och
 blir högre; at jag emot för bör ha en plåt til på tunnan i avance.

Götheb. Hwad säger Bror? En plåt til på tunnan i avance. Kom ihog
 min Bror, at Spannemålen kan bli dyr nog ändå, utan at du behöfwer hänga
 upp brödforgen. Det är och mera fattigt folk än den usliga Bruks-karlen, som
 behöfwer en kaka bröd? Du får taga skeden i wackra handen.

Stockh. Nog tänkte jag det, at Bror snart skulle misgynna mig. Men om Bror
 hwarje Wärsdag på en 4000 Riksdalers Trafseringsförtjenar Dal. 6000 Kopparmynt som
 är 6 Mark på Riksdalern, ja äftwen efter Brors sagan den 7:de Marken stater med;
 så låter Bror kan jag tänka intet taga skeden i den fula. Bror lär wäl ännu icke
 bortglömt, at då Brödfakan war dyr mågtade fattigt folk med at köpa henne, ty den
 tiden war för dem något at förtjena. Men sedan igenom de starka Banco-Lånens
 indragning penningarna började blifwa mera sällsynte samt alt komma i stagnation;
 upphörde i och med det samma deras förtjens. Och hwad war det för icke för rust-
 ande och Byggande både i Städer och på land, så at man utom dryga dagspenningar
 måste tillika fira en dagewärlare som et . . . . . Nu wet Bror at wi åter
 får Banco-Lån; följer icke då oförnekeligen at Folket skal börja på swinga sig
 igen, samt den fattiga så tillfälle at bra förtjena?

Götheb. Då det ena sker min k. Bror: följer just icke expresse at det andra
 skal blifwa. Banco-Lånen wet Bror, at de igenom behöriga gränstor, blifwit stränk-
 te, samt ändamålet allenast at hjelpa de medborgare som äro i penninge-nöb stadd,
 och hafwa något at låtta i underpant. Det blifwer således frågan: Huru en sådan
 Penninge-nöbstånd, kan igenom sitt tagne Lån, låta den fattiga så lefwa med sig; eme-
 dan det torde intet kan ske råcka til, at skilja Björnarna ifrån sig med?

Stockh. Låt så vara min Bror, så Björnarna pengar; får wäl de andra med.
 De kunna nu mera sedan Banquen uplagt Låne-Banco-Capitaler, så mycket mindre
 lägga dem på kistbotten, utan de skola wäl på något sätt utspridas.

Götheb. Utspredda blifwa de wäl men på det sättet. A til exempel är skyl-
 dig til B. B åter til C också widare hwarfwet om.

Stockh. Min Bror hör jag på det sättet, ger ganska liten förhoppning för den fattiga at förtjena sig något mera, än under stagnations-tiden, och ändock är alting dyrare. Nå om jag låter pruta med mig $\frac{1}{2}$ Plåt på tunnan; så kan wäl min f. Bror och nästa Fastings Marknad wara raisonabel emot Bruks-Patronerne, och $\frac{1}{2}$ Riksdal. på 1 Skeppund Stång-Järn.

Gjötth. Raisonable! Wacker man, som wil skänka bort sitt. Nej min Bror, det had dem ingen löpa åstad, at med Banco-Lån köpa dyraegendomar.

Banco-Lånen enär de woro mätteliga, och i trängande behof nyttjades af någon; woro de ock nyttiga. Men sedan wäder-tänkare, winglare med flere snushänar, wille af intet strax bygga Slott i lusten; blef byggnaden sådan som han nu står för hwar's mans ågon, bräcklig och skröplig: Och det folket är det nu som det så hårdt håller efter före. Och charu Brors uträkning är riktig; så ser man lit-wist på goda Bruks-hushållare och årfarne män, som med något sitt egit har börjat; at de bärga sig bra och skrifa intet; utan äro nöjde med sin lott och wilia icke weta utaf många siffror; utan kanske tycka mera om 50 Daler för 1 Skeppund Järn då wi en gång så Specie myntet uti gång, än 150 Daler då 6 Dalers Sedeln wid 108 Marks Cours icke war mera wärd än 2 Daler som blir et och det samnat; Dock med den skuld Silfwerpengar i stället för papper at lägga på listboeten, om något öfwerfött blifwer. Men den tiden önskar jag icke lefwa.

Stockh. Nog förstår jag nu åter Brors tanka. Coursen lär sitta Bror så starkt i hufwidet at en Höflagare med sin största och bästa kniptång, hade swårt at knipa den bort.

Du speculerar min Bror på Coursens stigande, och jag åter på dess fallande, och ändock förlitas wi bra i så stidande Interessen.

Gjötth. Som jag wil wara wän med dig, så har du ock wist ordsak at wara wän med mig, ty stigande måtte föregå, innan fallande kan ske. Och märker jag nog du kommer ihog ditt gynnande år 1767.

Stockh. Det min Bror glömmet jag icke så länge jag lefwer. Jag önskar nu allenast den gyllene tiden snart skulle infalla.

Men min f. Bror! Gör intet det stora Utländska Lånet dig i magen. Jag tycker det hindrar ditt förslagna Hufwid mycket, at kunna snart resa up Coursen til 208 Mark.

Gjötth. Payri. Jag gjorde hwad jag wille när Wäxel-Contoiren woro til; bär jag mig försigtigt åt, kan det gå snart nog. Den som winter tiden han winter ju alt, wet icke Bror det.

Stockh. Ja, det ordspråket, tänner jag nog igen min f. Bror. Men det wil och en wacker tid til at kunna lånsa Banquen på 3 Millioner Holländsk Riksdaler. Lätt wara at Bror war Postdag kniper ut nu så mycket han kan, hwilket sedan med Brors Avance, sprides på flera händer; Så skal wäl en gång Remittenter uphöra at fråga efter Remisser. Det lär icke eller wara så bättnelöst, hwad små Folket kan wara Utlåningen skyldig; sedan skal ju för Utskeppningen, som tillhandar, Trafficas. Ni som äro Exporteurer, skola wäl på något sätt hafwa Ett Rörelse-Capital indragit. Och wore det möjligt för Er låta så Penningarne lüne hos Utlåningen; tycker jag ni Risqwers förmycket, at efter min tanka då Seglation blifwer, Banquen behöfwer bara sitta och hålla i styret.

Gjötth. Allt hwad Bror sagdt, har jag ingen ting wid at påminna. Men hwad jag tänker, kan Bror kanske icke drömma om.

Stockh. Har Bror ännu mera $\frac{1}{2}$ tyg i sitt Hufwid?

Gjötth. Icke sådant min Bror, utan rena Handels-speculationer.

Stockh. Äro min Brors Handels-Speculationer rena; så behöfwer min Bror icke eller wara förbehållen nu mera, som i början af wårt tal, aldrinast emot mig, sedan wi lärde bättre känna hwarandra.

Gjötth. Efter jag under hela wår discours förnummit, at du är en hederlig och braf karl, samt Patriot, wil jag icke eller för dig hålla någon ting fördöid, så

nye

mycket mindre, som jag på intet sätt förnummit at du wil sitta i mitt watten.

Min f. Bror. Dina ord du talte woro rätt bra. Och jag säger än en gång, at jag icke wid dem har något at påminna, aldrinast wid Penningarnes stående hos Utlåningen, om de och skulle kunna umbäras, som är en ren omöjligbet. Men min f. Bror. Gör intet det ann, at för det Utseppade Järaet låta upköpa Silfwer och så det hit: Du wet man icke blir förlågen at blifwa af med det. Köpare får jag nog, ty de äro många som hafwa Banco-Lån. Sjelf hafwer jag och något sådant Lån, och dertill mera, får man ju äfwen Låna på Silfwer och Guld i Banqven, allt efter den Cours som då är, när sådant existerar; således kan du si, at på Beursen kan komma ganska litet Wärlar at wara til kunnandes.

Stockh. Hårtils har Bror talt slugt, men nu talte Bror i nattmösan. Kommer intet Bror ihog at det skal wara arbetadt Guld och Silfwer.

Götheb. Nog wet jag hwad det skal wara för Guld och Silfwer, samt i min Minnes-Bok uptecknad det ena och andra. Men det wet jag just intet, at det skal wara arbetadt, som på hellska Capitalet kan afbördas. Och skulle så wara at alt sådant Silfwer och Guld och skal wara förarbetadt, så ligger ju intet något hinder deruti? Snart strapar man sig ihop några Dusin Fuskare i den handa slögden. Hwad blir sedan för swärighet at få Bålar, Skålar, Kat, Krus, Kanner, Påttor med mera, och kan man låta göra arbetet maskit, at det stiger bra til i wigten. En hoyer kan jag låta mynta upp, och sälja til Lull-Clarerier. I nu warande dagar gåller ju i Specie Riksdaler 18 Daler. Eror du nu min Bror, at detta låter sig göra? Tre Millioner blifwa snart alla, ty Folket skal nödwändig på något sätt hjälpas med Wärlar.

Stockh. Nu wil jag intet höra mera, jag har redan hört för mycket. På sådant sätt torde Coursen snart nog gå upp til 108 Mark som han war 1762, at, om den tiden har öfwer honom såsom en af Himmelen sånd Lands-plåga, anställits allmänna Förböner; Har man snart nog sådt den dumma Allmänheten at tro, at det icke varit människo-wärk.

Götheb. Det är wäl, at jag en gång kunnat förnögt din wett-girighet. Och efter du nu är mått, så skal, efter jag emot förmodan kommit at uppehåa mig nog länge emot hwad jag i början af wårt tal tänkte, ändock proppa mer i min Brors öron. Det utländska Lånet min Bror skal ju en gång betalas. Menar du at jag intet då för min Wärel Riksdaler kan få taga hwid jag wil, som wid Pommeriska Kriget, då jag försträcke Kronan Penningar. Conjunctionen skal wäl en gång gynna mig uti lyckan.

Stockh. Conjunctionen har så när gynnat för många i lyckan för några år sedan. Min Bror innan den tiden så får wi hoppas wårt Rike är i bättre situation, än nu, i ansende til en och annan god försättning som är widtagen, och med tiden torde flera widtagas, at kanske när Bror tänker så som måst, han får åtnöja sig med a'pari Cours.

Götheb. Sådant allt wärkar intet straxt min f. Bror, icke eller på 4 à 5 år. Men torde hända Lånet emedlertid skal betalas: Hwem kan då neka mig för min Wärel hwad jag begär?

Stockh. Ero aldrig min Bror at Banqven lär anlita dig om Wärlar. Innan den tiden har han Silfwerpengar nog.

Götheb. Har han då Silfwerpengar nog, så torde de och kosta honom wara Seblar som och skal realiseras. Jag torde och kanske då ha en liten binga af sådant mynt ihop samlat, som wäntat på det klingande. Ware nu nog för denna gången min f. Bror! farwål

Stockh. Farwål min f. Bror. När du sätter dig upp at fuska, lått mig få et litet rum på kuffsåtet. Götheb. Får du intet rum på kuffsåtet, kan du stå Bakpå. Farwål.

